

Spis treści

Wstęp	VII
Wykorzystane, podstawowe edycje źródłowe i literatura	XVII
Wykaz skrótów.....	XIX
Akta sejmikowe	
1. Sejmik relacyjny po sejmie koronacyjnym w Środzie, 27 kwietnia 1676 r.	3
1. Uniwersał, informujący o koronacji Jana III – Kraków, 5 lutego 1676 r.	3
2. Deklaracja posłów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – Kraków, kwiecień 1676 r.	5
3. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 27 kwietnia 1676 r.	5
4. List Petera Ernsta von Ludwig pułkownika brandenburskiego do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, informujący o odroczeniu obrad sejmiku relacyjnego w Środzie do 11 maja – Sulęcín, 4 maja 1676 r.	6
2. Sejmik z limity w Środzie, 11 maja 1676 r.	9
1. Laudum sejmiku z limity województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 11 maja 1676 r.	9
2. List Stanisława Zajączka marszałka sejmiku do Jana III – Środa, 11 maja 1676 r. ...	13
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku z limity – Środa, 11 maja 1676 r.	13
4. Instrukcja dana posłowi do prymasa Andrzeja Olszowskiego z sejmiku z limity – Środa, 11 maja 1676 r.	15
5. List Petera Ernsta von Ludwig pułkownika brandenburskiego do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego z informacją o wznowieniu obrad sejmiku relacyjnego w Środzie, w dniu 11 maja i ponownym ich odroczeniu – Poznań, 14 maja 1676 r.	17
6. Odpowiedź Jana III na poselstwo od sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Jaworów, 7 czerwca 1676 r.	21
7. Odpowiedź prymasa Andrzeja Olszowskiego na poselstwo od sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 12 czerwca 1676 r.	27
8. Manifestacja deputatów wojskowych – Poznań, 18 czerwca 1676 r.	28
3. Sejmik z limity w Środzie, 30 czerwca 1676 r.	29
1. Uniwersał Jana III do szlachty wielkopolskiej – Jaworów, 16 czerwca 1676 r.	29

2. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 30 czerwca 1676 r.	31
3. Manifestacja posłów wielkopolskich przeciwko konstytucjom sejmu koronacyjnego, wniesiona w grodzie poznańskim – Poznań, 3 lipca 1676 r.	34
4. Uniwersał Jana Leszczyńskiego kanclerza wielkiego koronnego, starosty generalnego Wielkopolski, do szlachty w sprawie popisów pospolitego ruszenia – Goślina, 3 lipca 1676 r.	37
5. Uniwersał Jana Leszczyńskiego kanclerza wielkiego koronnego, starosty generalnego Wielkopolski, do wojska znajdującego się w Wielkopolsce – Goślina, 3 lipca 1676 r.	38
4. Sejmik z limity w Środzie, 12 sierpnia 1676 r.	39
Brak informacji o tym sejmiku. Prawdopodobnie zerwany	
5. Sejmik deputacki w Środzie, 14 września 1676 r.	40
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Laudum sejmiku deputackiego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 14 września 1676 r.	40
2. Informacja, że jednym z deputatów województw poznańskiego na Trybunał 1676/1677 r. był Stanisław Grabski podczaszy poznański – w manifestacji z dnia 12 kwietnia 1677 r.	43
3. Uniwersał Stanisława Tuczyńskiego marszałka sejmiku, przypominający o potrzebie składania w grodach zeznań o nadużyciach wojskowych – Środa, 14 września 1676 r.	47
4. Uniwersał prymasa Andrzeja Olszowskiego, informujący o trudnej sytuacji w obozie królewskim pod Żurawnem, otoczonym przez Turków, i wzywający wszystkie oddziały wojska do obrony ojczyzny – Warszawa, 15 października 1676 r.	44
5. Uniwersał prymasa Andrzeja Olszowskiego, informujący o trudnej sytuacji w obozie królewskim pod Żurawnem, otoczonym przez Turków, i wyznaczający czas oraz miejsce gromadzenia się pospolitego ruszenia – Warszawa, 21 października 1676 r.	46
6. Uniwersał Jana Leszczyńskiego kanclerza wielkiego koronnego, starosty generalnego Wielkopolski, do szlachty województw poznańskiego i kaliskiego – Goślina, 21 października 1676 r.	48
7. Uniwersał Jana Opalińskiego wojewody kaliskiego, informujący o oblężeniu króla przez wojska tureckie i wzywający do gotowości pospolitego ruszenia – Osieczna, 22 października 1676 r.	49
6. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 10 grudnia 1676 r.	50
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejm i sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 3 listopada 1676 r.	50
2. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 3 listopada 1676 r.	51
3. Kredens dla posła królewskiego na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 3 listopada 1676 r.	52
4. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 3 listopada 1676 r.	52
5. Dodatek do instrukcji Jana III na sejmiki przedsejmowe – 1676 r.	59

6. Kwit dla Piotra Żelęckiego podwojewodzkiego kaliskiego, poborcy województwa kaliskiego, wystawiony przez Jana Andrzeja Morsztyna podskarbiego wielkiego koronnego – Warszawa, 26 listopada 1676 r.	60
7. List współpracownika Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, zapewne Melchiora Hippela tajnego sekretarza elektorskiego z wykazem agentów wielkopolskich przekazany mu przez barona Johanna von Hoverbeck dyplomatę brandenburskiego w Rzeczypospolitej – po 23 listopada 1676 r.	62
8. Mowa Krzysztofa Grzymułtowskiego kasztelana poznańskiego na sejmiku – Środa [10 grudnia] 1676 r.	62
9. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 10 grudnia 1676 r.	66
10. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 10 grudnia 1676 r.	69
11. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego na temat przygotowań do sejmiku przedsejmowego w Środzie i spotkania z Janem Leszczyńskim kanclerzem wielkim koronnym, starostą generalnym Wielkopolski w Goślinie – Goślina, 13 grudnia 1676 r.	80
12. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego – Drahim, 17 grudnia 1676 r. ...	84
13. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, informujący o pomysłach dla dworu berlińskiego postanowieniach sejmiku przedsejmowego w Środzie – Drezdenko, 24 grudnia 1676 r.	91
7. Sejmik z limity w Środzie, 4 stycznia 1677 r.	98
Brak uchwał tego sejmiku – limity uchwalonej jeszcze na sejmiku deputackim 14 września 1676 r. zapewne nie podjęto, w związku z wcześniejszym odbyciem sejmiku przedsejmowego.	
1. Uniwersał Jana Leszczyńskiego kanclerza wielkiego koronnego, starosty generalnego Wielkopolski – Gołanice, 10 lutego 1677 r.	98
2. Uniwersał Jana Leszczyńskiego kanclerza wielkiego koronnego, starosty generalnego Wielkopolski, do dowódców oddziałów wojska koronnego, znajdujących się w Wielkopolsce – Gołanice, 10 lutego 1677 r.	99
8. Sejmik deputacki w Środzie, 29 marca 1677 r.	100
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
9. Sejmik relacyjny w Środzie, 31 maja 1677 r.	100
1. Uniwersał Jana III w sprawach skarbowych i oznajmiający termin komisji skarbowej w Warszawie i Sandomierzu, wydany podczas sejmu warszawskiego – Warszawa, 5 marca 1677 r.	100
2. Uniwersał Jana III w sprawie opóźnień i nadużyć przy zwijaniu chorągwi i regimentów wojska koronnego – Warszawa, 23 marca 1677 r.	102
3. Deklaracja posłów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – Warszawa, kwiecień 1677 r.	103
4. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 31 maja 1677 r.	103

5. Rejestr szlachty na popisie powiatu kościańskiego – Kościan, 14 czerwca 1677 r. . .	110
6. Rejestr szlachty na popisie ziemi wschowskiej – Wschowa, 14 czerwca 1677 r.	112
7. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego na temat korzystnego dla dworu berlińskiego przebiegu sejmiku relacyjnego w Środzie, poselstwa stanów wielkopolskich do króla Jana III z podziękowaniami za uregulowanie relacji z sąsiednimi państwami, w tym z Brandenburgią-Prusami oraz dalszej współpracy Hohenzollerna z opozycją wielkopolską w sprawie powstrzymania intryg francuskich i szwedzkich nad Wisłą – Drezdenko, 22 czerwca 1677 r.	113
8. Uniwersał Jana Andrzeja Morsztyna podskarbiego wielkiego koronnego, informujący o dzierżawie szelężnego z Wielkopolski – Warszawa, 25 czerwca 1677 r. . . .	115
9. Uniwersał Piotra Żelęckiego podwojewodzkiego kaliskiego i poborcy województwa kaliskiego w sprawie dzierżawy podatku szelężnego przez podskarbiego – Kowalewo, 27 czerwca 1677 r.	116
10. Manifest Samuela Gurowskiego poborcy województwa poznańskiego w sprawie braku wpływów z uchwalonych podatków – Kościan, 21 sierpnia 1677 r. . . .	117
11. Kwit Jana Andrzeja Morsztyna podskarbiego wielkiego koronnego dla poborców województw poznańskiego i kaliskiego Kazimierza Grabskiego, Stanisława Rosnowskiego i Samuela Gurowskiego – Sandomierz, 9 września 1677 r.	118
12. Kwit Jana Andrzeja Morsztyna podskarbiego wielkiego koronnego dla spadkobierców poborcy Zygmunta Twardowskiego i Kazimierza Grabskiego oraz Stanisława Rosnowskiego, komisarzy sejmikowych wyznaczonych do wypłacenia zebranych przez niego sum – Sandomierz, 9 września 1677 r.	119
10. Sejmik deputacki w Środzie, 13 września 1677 r.	121
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Laudum sejmiku deputackiego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 13 września 1677 r.	121
2. Uniwersał Macieja Cieleckiego komisarza sejmikowego do wybierania podatku łanowego na egzulantów podolskich – Poznań, 13 września 1677 r.	125
3. Informacja o deputatach z województw poznańskiego i kaliskiego do Trybunału Koronnego (Brezie i Korzeniewskim) w liście Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego – Kostrzyn nad Odrą, 30 kwietnia 1678 r.	126
11. Sejmik deputacki w Środzie, 21 marca 1678 r.	126
Sejmik zakończony sukcesem.	
1. List Jana Leszczyńskiego wojewody krakowskiego, starosty generalnego Wielkopolski do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego w związku z obawami szlachty wielkopolskiej z powodu wojny ze Szwecją – Gołanice, 7 lutego 1678 r.	126
2. Uniwersał Stanisława Krzyckiego podkomorzego kaliskiego, dzierżawcy dochodów szelężnego z województw wielkopolskich – Poznań, 15 marca 1678 r.	128
3. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego w sprawie poselstwa z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego do Jana III – Kostrzyn nad Odrą, 2 kwietnia 1678 r. . .	129
4. List z Wielkopolski, zapewne Stanisława Krzyckiego podkomorzego kaliskiego do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej	

z informacjami o sejmiku przedsejmowym i planowanym zjeździe popisowym pod Poznaniem – 5 kwietnia 1678 r.	130
5. Odpowiedź Jana III na poselstwo od sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Jaworów, maj 1678 r.	131
6. List Jana Leszczyńskiego wojewody krakowskiego, starosty generalnego Wielkopolski do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego z informacjami o sejmiku – Poznań, 13 maja 1678 r.	133
7. List Jana Leszczyńskiego wojewody krakowskiego, starosty generalnego Wielkopolski do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej z informacjami o sejmiku – Poznań, 13 maja 1678 r.	134
8. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego w sprawie nastrojów wśród szlachty województw poznańskiego i kaliskiego – Kostrzyn nad Odrą, 4 czerwca 1678 r.	135
12. Sejmik deputacki w Środzie, 12 września 1678 r.	141
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
13. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 3 listopada 1678 r.	141
1. Uniwersał Jana III w sprawach podatkowych – Lwów, 3 lipca 1678 r.	141
2. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy w Środzie na 3 listopada 1678 r. – Jaworów, 16 września 1678 r.	142
3. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Jaworów, 1 października 1678 r.	144
4. Instrukcja Jana III na sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Żółkiew, 3 października 1678 r.	144
5. List Dymitra Wiśniowieckiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego na sejmiki – Luboml, 14 października 1678 r.	151
6. Drugi list Dymitra Wiśniowieckiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego na sejmiki – jesień 1678 r.	152
7. List Hieronima Augustyna Lubomirskiego chorążego wielkiego koronnego na sejmiki – jesień 1678 r.	154
8. Drugi list Hieronima Augustyna Lubomirskiego chorążego wielkiego koronnego na sejmiki – 20 października 1678 r.	155
9. List Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego do Jana Opalińskiego starosty generalnego Wielkopolski – Stralsund, 26 października 1678 r.	156
10. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 3 listopada 1678 r.	157
11. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 3 listopada 1678 r.	162
12. Relacja z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie z 3-8 listopada 1678 r.	172
13. List Stanisława Krzyckiego kasztelana poznańskiego do Heinricha von der Goltz generała wojsk elektora brandenburskiego w sprawie zagrożenia przemarszem wojsk szwedzkich – Witosław, 19 listopada 1678 r.	175
14. List barona Johanna von Hoverbeck dyplomaty brandenburskiego do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego na temat intryg starosty bydgoskiego	

Franciszka Zygmunta Gałęckiego i opata bledzewskiego Kazimierza Jana Opalińskiego na sejmiku przedsejmowym w Środzie – Bielsk, 8 grudnia 1678 r.	176
15. List Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w imieniu szlachty województw poznańskiego i kaliskiego, zgromadzonej na jurydyce w Poznaniu do Jana III, do Grodna – Poznań, 10 grudnia 1678 r.	177
16. List Stanisława Krzyckiego kasztelana poznańskiego w imieniu szlachty województw poznańskiego i kaliskiego, zgromadzonej na jurydyce w Poznaniu do Jana III, do Grodna – [Poznań], 10 grudnia [1678 r.]	178
17. List Piotra Adama Opalińskiego podkomorzego poznańskiego w imieniu szlachty województw poznańskiego i kaliskiego, zgromadzonej na jurydyce w Poznaniu, do posłów wielkopolskich na sejm grodzieński – [Poznań], 10 grudnia [1678 r.]	179
18. List Jana III do Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie przemarszu wojsk szwedzkich, w odpowiedzi na list szlachty wielkopolskiej do króla, skierowany przez starostę podczas jurydyki grodzkiej w Poznaniu – Grodno, grudzień 1678 r.	179
19. List Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski do Jana III, do Grodna – Drobnin, 28 stycznia 1679 r.	180
20. Odpowiedź Jana III na list od Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski – Grodno, 12 lutego 1679 r.	181
14. Sejmik relacyjny w Środzie, 25 maja 1679 r.	181
1. List Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego do Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski z sejmiku grodzieńskiego – Grodno, 15 kwietnia 1679 r.	181
2. Deklaracja posłów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – Grodno, kwiecień 1679 r.	182
3. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego na temat przygotowań do zbliżającego się sejmiku w Środzie, wykluczenia z grona zaufanych dworu berlińskiego kasztelana plockiego Stefana Gembickiego oraz konieczności wzięcia na jurgielt brandenburski wojewody poznańskiego Krzysztofa Grzymułtowskiego – Kostrzyn nad Odrą, 8 maja 1679 r.	183
4. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 25 maja 1679 r.	185
15. Sejmik z limity w Środzie, 19 czerwca 1679 r.	186
1. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, informujący o przygotowaniach do sejmiku i spotkaniu w tej sprawie z Brezą, Wilkotarskim i Małachowskim w Ludomach – Bierzwnik, 15 czerwca 1679 r.	186
2. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 19 czerwca 1679 r.	187
3. List od województw poznańskiego i kaliskiego do innych sejmików prowincji wielkopolskiej w sprawie sejmików generalnych – Środa, 26 czerwca 1679 r.	193
4. Punkt z laudum w sprawie wyboru deputatów na Trybunał Skarbowy Lwowski podany osobno do grodu przez marszałka sejmiku – Środa, 19 czerwca 1679 r.	194

5. List Krzysztofa Unruga starosty gnieźnieńskiego do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej z informacjami na temat przebiegu limitowanego sejmiku relacyjnego w Środzie – Międzychód, 24 czerwca 1679 r.	195
6. List Jana Stanisława Korzeniewskiego starosty kościańskiego, regenta kancelarii koronnej do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej – Poznań, 27 czerwca 1679 r.	196
7. List Adama Kwileckiego do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej – Poznań, 27 czerwca 1679 r.	197
8. List Wojciecha Konstantego Brezy starosty nowodworskiego do Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej z informacjami o sejmiku – 28 czerwca 1679 r.	197
9. List Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, do Jana III – zamek poznański, 29 czerwca 1679 r.	198
10. Uniwersał Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie kup swawolnych – zamek osiecki, 29 czerwca 1679 r.	199
11. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego w sprawie ponownego limitowania sejmiku relacyjnego w Środzie do 12 września 1679 r. i działalności wielkopolskiej opozycji antykrólewskiej powiązanej z Brandenburgią-Prusami – Kostrzyn nad Odrą, 1 lipca 1679 r.	200
12. Manifestacja Mikołaja Stogniewa burgrabiego gnieźnieńskiego, posła z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego na sejm grodzieński przeciwko jednej z konstytucji – Poznań, 3 lipca 1679 r.	202
13. Uniwersał Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie zwalczania swawolnych żołnierzy – zamek poznański, 20 lipca 1679 r.	203
14. List Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski do Jana III – Osieczna, 2 sierpnia 1679 r.	203
15. List Johanna Christofa Zierowskiego rezydenta cesarza Leopolda I w Rzeczypospolitej do Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie handlu ze Śląskiem, poruszanej na sejmiku – b.m. i d. [lipiec – sierpień 1679 r.]	204
16. Odpowiedź Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, na list Johanna Christofa Zierowskiego rezydenta cesarza Leopolda I w Rzeczypospolitej w sprawie handlu ze Śląskiem, poruszanej na sejmiku – b.m. i d. [lipiec – sierpień 1679 r.]	205
17. List Andrzeja Trzebickiego biskupa krakowskiego do Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie punktu laudum sejmiku wymierzonego przeciwko dobrom biskupstwa poznańskiego – b.m. i d. [lipiec – sierpień 1679 r.]	206
18. Uniwersał Przecława Potockiego poborcy województwa kaliskiego w sprawach podatkowych – Poznań, 20 września 1679 r.	207
19. Manifestacja Przecława Potockiego poborcy województwa kaliskiego w sprawie napaści i okaleczenia jego sukkolektorów podczas wykonywania egzekucji podatków – Poznań, 1 lutego 1680 r.	208

16. Sejmik deputacki w Środzie, 11 września 1679 r.	209
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w wiadomościach z Warszawy, pochodząca od Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego, jadącego do Lwowa na komisję – Warszawa, 27 września 1679 r.	209
2. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego w sprawie zerwania sejmiku deputackiego w Środzie oraz zobligowania byłych posłów na sejm do złożenia protestacji do grodu poznańskiego przeciwko uchwalonym w Grodnie konstytucjom, dotyczącym oprawy królowej i skwitowania podskarbiego wielkiego koronnego – Kostrzyn nad Odrą, 19 września 1679 r.	209
17. Sejmik z limity w Środzie, 12 września 1679 r.	211
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w wiadomościach z Warszawy, pochodząca od Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego, jadącego do Lwowa na komisję – Warszawa, 27 września 1679 r.	211
18. Sejmik deputacki w Środzie, 9 września 1680 r.	212
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Głos Rafała Leszczyńskiego starosty wschowskiego na sejmiku deputackim województw poznańskiego i kaliskiego, tłumaczącego się w sprawie tumultu wschowskiego – 9 września 1680 r.	212
2. List Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Stefana Wierzbowskiego biskupa poznańskiego z informacją o jego domniemanych działaniach na sejmiku – Żabikowo, 17 listopada 1680 r.	213
19. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 3 grudnia 1680 r.	215
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Jaworów, 24 października 1680 r.	215
2. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Jaworów, 22 października 1680 r.	216
3. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – 1680 r.	217
4. Dodatek do instrukcji Jana III na sejmiki przedsejmowe – 1680 r.	224
5. List sejmiku województw kujawskich do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 1680 r.	229
6. Mowa Rafała Leszczyńskiego krajczego koronnego na sejmiku – 1680 r.	230
7. Druga wersja mowy (zapewne również Rafała Leszczyńskiego krajczego koronnego) na sejmiku – 1680 r.	231
8. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 3 grudnia 1680 r.	232
9. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 3 grudnia 1680 r.	237
10. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, informujący o przebiegłych obradach sejmiku przedsejmowego w Środzie i nieudanych zabiegach stronników Jana III – Poznań, 9 grudnia 1680 r.	243

11. Informacja o sejmiku w liście Jana Proskiego starosty nakielskiego do Jana Gnińskiego wojewody malborskiego – Środa, 15 grudnia 1680 r.	247
20. Sejmik relacyjny w Środzie, 15-17 lipca 1681 r.	248
1. List Jana III do Jana Opalińskiego wojewody brzeskiego-kujawskiego, starosty generalnego Wielkopolski, z informacją o zerwaniu sejmku przez Wielkopolanina – Warszawa, 30 marca 1681 r.	248
2. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego – Warszawa, 14 czerwca 1681 r.	249
3. List Jana III do Rafała Leszczyńskiego krajczego koronnego na sejmik relacyjny w dniu 15 lipca 1681 r.	251
4. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 15 lipca 1681 r.	252
5. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 15 lipca 1681 r.	255
6. Relacja z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 15-17 lipca 1681 r.	256
7. Informacja o sejmiku relacyjnym województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 15-17 lipca 1681 r.	258
8. Krótka relacja z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 15-17 lipca 1681 r.	259
9. Informacja o sejmiku relacyjnym województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 15-17 lipca 1681 r. – Środa, 22 lipca 1681 r.	262
10. Relacja z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 15-17 lipca 1681 r., dołączona do listu z Warszawy, 25 lipca 1681 r.	262
11. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, zawierający szczegółowe informacje na temat ostatniego sejmiku w Środzie i nagród pieniężnych dla wielkopolskich przyjaciół Hohenzollerna – Kostrzyn nad Odrą, 26 lipca 1681 r.	265
12. Odpowiedź Jana III na instrukcję z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Pilaszkowice, 31 sierpnia 1681 r.	270
13. Uniwersał Kaspra Jana Żychlińskiego komornika ziemskiego i poborcy województwa kaliskiego w sprawie fałszywego poborcy – Siernicze, 26 października 1681 r.	271
21. Sejmik deputacki w Środzie, 15 września 1681 r.	272
Brak informacji o sejmiku.	
22. Sejmik deputacki w Środzie, 14 września 1682 r.	272
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
23. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 16-30 grudnia 1682 r.	272
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Stryj, 4 listopada 1682 r.	272
2. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Stryj, 4 listopada 1682 r.	274
3. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – Stryj, 4 listopada 1682 r.	274
4. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 16 grudnia 1682 r.	277

5. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 16 grudnia 1682 r.	281
6. Mowa Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego na sejmiku przedsejmowym w Środzie – Środa, 16 grudnia 1682 r.	290
7. List sejmiku do Trybunału Koronnego w sprawie Latańskiej – Środa, 16 grudnia 1682 r.	292
8. Informacja o sejmiku przedsejmowym województw poznańskiego i kaliskiego w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego – 16 grudnia 1682 r.	293
9. List Wojciecha Konstantego Brezy kasztelana poznańskiego do Marcina Zamoyńskiego wojewody lubelskiego – b.m. i d. [1683 r.]	293
10. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, informujący o zakończonym właśnie, pomyślnie dla dworu berlińskiego sejmiku przedsejmowym w Środzie – Chełst, 3 stycznia 1683 r.	294
11. Informacja o sejmiku i protestacji przeciwko jego uchwałom złożonym w grodzie czerskim przez pułkownika Fabiana Rosna oraz próbom jej wykorzystania na sejmie – 1683 r.	296
12. Informacja o sejmiku przedsejmowym województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 16-30 grudnia 1683 r., w wiadomościach z Poznania – Poznań, 1 stycznia 1683 r.	297
13. Anulowanie manifestacji pułkownika Fabiana Rosna przeciwko sejmikowi – Czersk, 19 maja 1683 r.	298
24. Sejmik relacyjny w Środzie 18 maja 1683 r.	299
1. Deklaracja posłów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – Warszawa, kwiecień 1683 r.	299
2. Uniwersał Jana III na sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego – Warszawa, 3 maja 1683 r.	300
3. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 18 maja 1683 r.	303
4. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 18 maja 1683 r.	306
5. Instrukcja dana posłom do hetmanów z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 18 maja 1683 r.	309
6. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego – 18 maja 1683 r.	310
7. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, w którym dyplomata brandenburski informuje władcę o sejmiku relacyjnym złożonym w Środzie na 18 maja 1683 r., planach opozycji antykrólewskiej, dotyczących zalimitowania obrad i wysłania poselstwa ze skargami do króla oraz możliwości zerwania zgromadzenia – Stępcuchowo, 19 maja 1683 r.	311
8. Mowa Jana F. Grabskiego posła z sejmiku do Jana III po przeczytaniu instrukcji sejmikowej – maj 1683 r.	313
9. Odpowiedź Jana III na instrukcję daną posłom z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Warszawa, 5 lipca 1683 r.	314

25. Sejmik deputacki w Środzie, 13 września 1683 r.	317
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
26. Sejmik z limity w Środzie 14 września 1683 r.	317
Brak informacji o sejmiku.	
27. Sejmik z limity w Środzie, 7 lutego 1684 r.	
1. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 7 lutego 1684 r.	318
2. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku województw poznańskiego i ka- liskiego z limity – Środa, 7 lutego 1684 r.	321
28. Sejmik deputacki w Środzie, 11 września 1684 r.	323
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 11 września 1684 r.	323
29. Sejmik z limity w Środzie, 12-13 września 1684 r.	323
1. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 12 września 1684 r.	323
2. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 11 maja 1683 r.	326
30. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 5 stycznia 1685 r.	326
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznań- skiego i kaliskiego – Żółkiew, 24 listopada 1684 r.	326
2. List Jana III do senatorów na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 22 listopada 1684 r.	327
3. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 30 listopa- da 1684 r.	328
4. Kredens dla posła królewskiego na sejmik przedsejmowy – Żółkiew, 4 grud- nia 1684 r.	329
5. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – [Żółkiew], 30 listopada 1684 r.	330
6. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw po- znańskiego i kaliskiego – Środa, 5 stycznia 1685 r.	334
7. Odpowiedź udzielona posłowi królewskiemu na sejmiku przez Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewodę poznańskiego – Środa, 5 stycznia 1685 r.	345
8. Mowa Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego na sejmiku przedsejmowym województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 5 stycznia 1685 r.	345
9. Mowa Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski na sejmiku przedsejmowym województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 5 stycznia 1685 r.	349
10. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckie- go, starosty generalnego Wielkopolski – 5 stycznia 1685 r.	352
11. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomar- chijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego z informacjami na temat przedłużających się obrad sejmiku przedsejmowego w Środzie, wysiłków opo- zycji wielkopolskiej na rzecz utrzymania Rzeczypospolitej w dotychczasowym syste-	

mie sojuszków i wprowadzenia do instrukcji dla posłów na sejm zapisu, uniemożliwiającego królowi Janowi III Sobieskiemu intrygowanie z Francuzami – Drezdenko, 9 stycznia 1685 r.	352
31. Sejmik relacyjny w Środzie, 3 lipca 1685 r.	355
1. Deklaracja posłów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – maj 1685 r.	355
2. List Jana Stanisława Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego na sejmiki relacyjne – Warszawa, 30 czerwca 1685 r.	356
3. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 3 lipca 1685 r.	358
4. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 3 lipca 1685 r.	358
5. List Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski, do Jana III w sprawie zabójstwa szlachcica w Poznaniu i problemach z tym związanych na sejmikach – zamek poznański, 13 sierpnia 1685 r.	359
32. Sejmik deputacki w Środzie, 10 września 1685 r.	360
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1685 r.	360
33. Sejmik z limity w Środzie, 11 września 1685 r.	361
1. List Joachima Scultetusa radcy kameralnego i mistrza kamery nowomarchijskiej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego z informacjami na temat rozmowy z Rafałem Leszczyńskim, który niepokoi się o los swego teścia Jabłonowskiego hetmana wielkiego koronnego w razie powodzenia francuskich projektów króla Jana III Sobieskiego oraz prognozuje wydanie przez najbliższy sejmik relacyjny z limity w Środzie postanowień godzących w uznanie konstytucji sejmowych – Drezdenko, 24 sierpnia 1685 r.	361
2. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 11 września 1685 r.	363
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 11 września 1685 r.	364
4. List Piotra Jakuba Bronisza marszałka sejmiku do Jana III z informacją o wysłaniu poselstwa – Środa, 11 września 1685 r.	365
34. Sejmik z limity w Środzie, 5 listopada 1685 r.	366
1. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 5 listopada 1685 r.	366
35. Sejmik z limity w Środzie, 24 czerwca – 1 lipca 1686 r.	373
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 24 czerwca 1686 r.	373
2. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście do Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego – Wschowa, 14 września 1686 r.	373

36. Sejmik deputacki w Środzie, 9 września 1686 r.	374
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o sytuacji przed sejmikiem w liście Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego do Stanisława Antoniego Szczuki regenta kancelarii koronnej – b.m., 3 sierpnia 1686 r.	374
2. Informacja o sytuacji przed sejmikiem w liście Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego do Stanisława Antoniego Szczuki regenta kancelarii koronnej – Jarosław, 23 sierpnia 1686 r.	374
3. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1686 r.	375
4. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego do Stanisława Antoniego Szczuki regenta kancelarii koronnej – Stępuchowo, 14 września 1686 r.	376
5. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Krzysztofa Grzymułtowskiego do Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego – Stępuchowo, 14 września 1686 r.	376
6. Informacje o sejmiku w liście Hieronima Ponińskiego cześnika wschowskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Poznań, 16 listopada 1686 r. ...	377
7. Uniwersał Jana III, informujący o opóźnieniu zwołania sejmiku i ponagląjący do wypłacania zaległych podatków – Lwów, 2 stycznia 1687 r.	378
8. Informacje o opóźnieniu zwołania sejmiku i sejmików w liście Jana III do Krzysztofa Grzymułtowskiego wojewody poznańskiego – 10 kwietnia 1687 r.	379
37. Sejmik deputacki w Środzie, 15 września 1687 r.	380
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1687 r.	380
2. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1687 r.	380
3. List Joachima Scultetusa radcy dworskiego i kameralnego, mistrza kamery nowomarchijskiej, do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego z informacjami na temat planowanego poselstwa z sejmiku województw wielkopolskich do króla z żądaniem zwołania sejmiku w styczniu lub lutym 1688 r. oraz wiadomością o zerwaniu ostatniego sejmiku w Środzie przez szlachtę, sprzeciwiającą się łączeniu przez Rafała Leszczyńskiego urzędów wbrew prawu o inkompatybiliach – Poznań, 26 września 1687 r.	381
4. Informacja o zerwaniu sejmiku i obawach o losy zbliżającego się sejmiku przedsejmowego w liście Aleksandra Przyjemskiego chorążego kaliskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Kromolice, 20 października 1687 r.	382
38. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 16 grudnia 1687 r.	383
Sejmik zerwany.	
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Żółkiew, 15 listopada 1687 r.	383
2. List Jana III do urzędników na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 25 listopada 1687 r.	384
3. List Jana III do szlachty na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 25 listopada 1687 r.	384

4. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – listopad 1687 r.	385
5. List Jana Odrowąża Pieniążka do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 1687 r.	390
6. Zagajenie sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego przez Rafała Leszczyńskiego wojewodę poznańskiego oraz odpowiedź posłowi królewskiemu – Środa, 16 grudnia 1687 r.	393
7. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1687 r.	394
8. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski, do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Środa, 24 grudnia 1687 r.	394
9. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Jana III – Rozdrażewo, 27 grudnia 1687 r.	395
10. Informacja o sytuacji na sejmiku w liście Bogusława Bojanowskiego wojskiego poznańskiego do superintendenta – 31 grudnia [sub finem decembris] 1687 r.	395
11. List Wojciecha Konstantego Brezy wojewody kaliskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Poznań, 6 stycznia 1688 r.	396
39. Sejmik przedsejmowy powtórny w Środzie, 3 lutego 1688 r.	397
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o sytuacji innowierców przed sejmikiem w liście Aleksandra Bronikowskiego do Bogusława Bojanowskiego wojskiego poznańskiego – [sub initium ianuarii 1688].	397
2. Uniwersał Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski, informujący o zaginięciu uniwersałów Jana III, zwołujących sejmik – Poznań, 22 stycznia 1688 r.	399
3. List Wojciecha Konstantego Brezy wojewody kaliskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – b.m., 23 stycznia 1688 r.	400
4. Informacja o kradzieży uniwersałów na sejmik i nieuznaniu za ważny nadzwyczajnego uniwersału starosty generalnego Wielkopolski na sejmiki, zawarta w liście Jana III do Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – Warszawa, 3 lutego 1688 r.	401
5. List Rafała Leszczyńskiego wojewody poznańskiego do Jana III z informacją o okolicznościach niedojścia sejmiku – Leszno, 6 lutego [1688 r.].	401
6. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1688 r.	403
40. Sejmik relacyjny w Środzie, 17 maja 1688 r.	404
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego – Grodno, 28 marca 1688 r.	404
2. List Jana III do Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski, w sprawie sejmiku relacyjnego – Grodno, 28 marca 1688 r.	405
3. Zagajenie sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego przez Rafała Leszczyńskiego wojewodę poznańskiego – Środa, 17 maja 1688 r.	406
4. Mowa Rafała Leszczyńskiego wojewody poznańskiego na sejmiku relacyjnym – Środa, 17 maja 1688 r.	407
5. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 17 maja 1688 r.	410

6. Informacje o pierwszym dniu sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Jana III – Środa, 17 maja 1689 r.	416
7. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 17 maja 1689 r.	416
41. Sejmik deputacki w Środzie, 13 września 1688 r.	417
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1688 r.	417
2. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Wojciecha K. Brezy wojewody kaliskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Poznań, 20 września 1688 r.	417
3. Pośrednie potwierdzenie zerwania sejmiku w instrukcji danej posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – postulat wybierania marszałka sejmiku deputackiego większością głosów – Środa, 5 listopada 1688 r.	417
42. Sejmik z limity w Środzie, 14-15 września 1688 r.	418
1. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 14 września 1688 r.	418
2. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1688 r.	420
43. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 5 listopada 1688 r.	420
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Złoczów, 1 października 1688 r.	420
2. List Jana III do senatorów na sejmiki – Złoczów, 1 października 1688 r.	422
3. List Jana III do urzędników na sejmiki – Złoczów, 1 października 1688 r.	423
4. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – 1 października 1688 r.	424
5. Informacja o problemach z uwierzytelnieniem uniwersałów na sejmik w liście Jana III do Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – Jaworów, 15 października 1688 r.	426
6. List prymasa Michała Radziejowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego i podkanclerzego koronnego do sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – 1688 r.	426
7. List Kazimierza Jana Opalińskiego biskupa chełmińskiego na sejmiki przedsejmowe w sprawie zamieszek religijnych w Toruniu – 1688 r.	428
8. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 5 listopada 1688 r.	431
9. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 5 listopada 1688 r.	434
10. Informacja o sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Jana III – Środa, 6 listopada 1688 r.	447
11. Informacja o sejmiku w diariuszu Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – 1688 r.	448
12. Fragment listu Christopha von Wicherta rezydenta brandenburskiego w Polsce do Fryderyka III elektora brandenburskiego, dotyczący postanowień sejmiku przedsejmowego w Środzie w sprawie „afrontu berlińskiego” – Warszawa, 9 listopada 1688 r.	448

13. Informacja o sejmiku w liście markiza Franciszka Gastona de Béthune po- sła francuskiego w Rzeczypospolitej do ministra francuskiego Charles'a Colbert de Croissy – Żółkiew, 5 grudnia 1688 r.	449
44. Sejmik relacyjny w Środzie, 16 maja 1689 r.	450
Sejmik zerwany.	
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego – Warszawa, 18 kwietnia 1689 r.	450
2. List senatorów i posłów litewskich do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Warszawa, 24 kwietnia 1689 r.	452
3. List Kazimierza Jana Opalińskiego biskupa chełmińskiego na sejmiki rela- cyjne – Chościska, 28 kwietnia 1689 r.	455
4. List prymasa Michała Radziejowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego na sej- miki relacyjne – Radziejowice, 4 maja 1689 r.	457
5. Informacje o sejmiku w liście Wojciecha Konstantego Brezy wojewody ka- liskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Ludomy, 21 maja 1689 r.	458
6. Dwie manifestacje wniesione przez grupę szlachty w grodzie wschowskim w sprawie prób blokowania bezprawnego objęcia starostwa wałeckiego przez niepeł- noletniego Adama Opalińskiego wojewodzica łęczyckiego, z informacją o zerwaniu z tej przyczyny sejmiku relacyjnego w Środzie – Wschowa, 3 października 1689 r.	462
7. List grupy szlachty do sejmiku generalnego Prus Królewskich z informacją o zerwaniu sejmiku relacyjnego z powodu próby bezprawnego objęcia starostwa wa- łeckiego – Wschowa, 28 listopada 1689 r.	464
45. Sejmik deputacki w Środzie, 12 września 1689 r.	465
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o braku deputatów z województw poznańskiego i kaliskiego w spisie deputatów	465
46. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 5 grudnia 1689 r.	466
Sejmik zerwany.	
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznań- skiego i kaliskiego – Żółkiew, 30 października 1689 r.	466
2. List Jana III do urzędników na sejmiki – Żółkiew, 26 października 1689 r.	467
3. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – 29 października 1689 r.	468
4. Kredens dla posła królewskiego na sejmik przedsejmowy – Żółkiew, 2 listo- pada 1689 r.	471
5. Mowa Jana Rydzyńskiego kanonika gnieźnieńskiego i poznańskiego, posła królewskiego na sejmik przedsejmowy w Środzie – Środa, [5 grudnia 1689 r.]	471
6. Mowa Rafała Leszczyńskiego wojewody poznańskiego na sejmiku przedsej- mowym województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, [5 grudnia 1689 r.]	473
7. Mowa marszałka sejmiku, żegnająca posła królewskiego po zerwanym sejmi- ku – Środa, [5 grudnia 1689 r.]	475
8. Fragment listu Gottfrieda Wernera sekretarza ambasady brandenburskiej w Warszawie do Fryderyka III elektora brandenburskiego w sprawie zerwanego sej- miku przedsejmowego w Środzie – Warszawa, 3 stycznia 1690 r.	476

47. Sejmik relacyjny w Środzie, 29 czerwca – 4 lipca 1690 r.	477
1. Deklaracja senatorów województw poznańskiego i kaliskiego na sejmie w sprawie podatków i terminu sejmiku relacyjnego – Warszawa, maj 1690 r.	477
2. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 4 lipca 1690 r.	478
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 4 lipca 1690 r.	481
4. Mowa Władysława Przyjemskiego kasztelanica kaliskiego na sejmiku relacyjnym województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 29 czerwca 1690 r.	484
5. Relacja z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, w dniach 29 czerwca – 4 lipca 1690 r.	487
6. List sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego do sejmiku Prus Królewskich – Środa, 4 lipca 1690 r.	492
7. Manifestacja marszałka sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego uczyniona w grodzie poznańskim – Poznań, 6 lipca 1690 r.	496
8. List barona Johanna Dietricha von Hoverbeck rezydenta brandenburskiego w Warszawie do Fryderyka III elektora brandenburskiego na temat ostatniego sejmiku relacyjnego w Środzie, deputacji stanów wielkopolskich do króla Jana III i kondycji Ligi Świętej – Warszawa, 22 lipca 1690 r.	493
9. Odpowiedź Jana III na poselstwo z sejmiku (fragment) – 1690 r.	495
48. Sejmik deputacki w Środzie, 11 września 1690 r.	498
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście do Jana Gotfryda Rösnera sekretarza miasta Torunia – Gdańsk, 27 października 1690 r.	498
49. Sejmik z limity w Środzie, 12 września 1690 r.	499
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu w laudum powtórnego sejmiku relacyjnego, zwołanego uniwersałem królewskim – Środa, 4 grudnia 1690 r.	499
50. Sejmik powtórny relacyjny w Środzie, 4 grudnia 1690 r.	499
1. Uniwersał Jana III, zwołujący powtórny sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego po zerwanym zgromadzeniu poprzedniego sejmiku relacyjnego z limity – Żółkiew, 30 października 1690 r.	499
2. Laudum powtórnego sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 4 grudnia 1690 r.	500
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z powtórnego sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 4 grudnia 1690 r.	505
4. List Floriana Zdzychowskiego marszałka sejmiku do Jana III z informacją o wysłaniu poselstwa – Środa, 4 grudnia 1690 r.	506
5. Relacja o sejmiku w liście Jana Łąckiego kasztelana kaliskiego do Stanisława Antoniego Szczuki referendarza koronnego – Poznań, 4 grudnia 1690 r.	507
6. Informacja o poparciu sejmiku w konflikcie z miastem Poznaniem w liście Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski, do Jana III – Radlin, 9 grudnia 1690 r.	507

7. Postulaty przedstawione Andrei Santa Croce nuncjuszowi apostolskiemu w Rzeczypospolitej przez posłów sejmiku wysłanych do Jana III	508
8. Informacja o problemach z ważnością mandatów komisarzy sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego na Trybunał Skarbowy Radomski z listów z Żółtkwi – 18 stycznia 1691 r.	509
51. Sejmik z limity w Środzie, 14 maja 1691 r.	510
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zbliżającym się sejmiku w liście Jana III do Piotra Opalińskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – Warszawa, 12 maja 1691 r.	510
52. Sejmik deputacki w Środzie, 10 września 1691 r.	510
Sejmik zerwany.	
1. Brak deputatów z województw poznańskiego i kaliskiego w wykazie deputatów	510
53. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Środzie, 12 marca 1692 r.	511
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik ekstraordynaryjny województw poznańskiego i kaliskiego – Lwów, 10 lutego 1692 r.	511
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 12 marca 1692 r.	513
3. Uniwersał Mikołaja Bardskiego marszałka sejmiku nadzwyczajnego województw poznańskiego i kaliskiego – Pietrzykowo, 17 marca 1692 r.	517
54. Sejmik z limity w Środzie, 16 kwietnia 1692 r.	518
1. Laudum sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego z limity – Środa, 16 kwietnia 1692 r.	518
55. Sejmik deputacki w Środzie, 15 września 1692 r.	522
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Informacja o wyborze deputatów z sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego w wiadomościach z Warszawy, 24 września 1692 r.	522
56. Sejmik z limity w Środzie, 16 września 1692 r.	523
Brak informacji o tym sejmiku – prawdopodobnie zerwany.	
57. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 19 listopada 1692 r.	523
Sejmik zerwany.	
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego – Pomorzany, 3 października 1692 r.	523
2. List Jana III do urzędników na sejmiki – Pomorzany, 3 października 1692 r. ...	525
3. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – Pomorzany, 3 października 1692 r.	525
4. List Jana Chryzostoma Pieniążka wojewody sieradzkiego na sejmiki przedsejmowe – 3 października 1692 r.	528
5. Informacje o sejmiku w liście Jana Łackiego kasztelanica kaliskiego i posła królewskiego na sejmik przedsejmowy w Środzie do Jana III – 29 listopada 1692 r.	534

6. Informacje o sejmiku w liście prymasa Michała Radziejowskiego do Jana III – Skierniewice, 1 grudnia 1692 r.	534
7. Informacje o sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Jana III – Bydgoszcz, 2 grudnia 1692 r.	535
8. Fragment listu barona Johanna Dietricha von Hoverbeck rezydenta brandenburskiego w Warszawie do Fryderyka III elektora brandenburskiego w sprawie do- bycia szabel na sejmiku przedsejmowym w Środzie i zalimitowania obrad w obawie przed ich zerwaniem – Warszawa, 6 grudnia 1692 r.	535
58. Sejmik relacyjny w Środzie, 25 maja 1693 r.	536
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego – Grodno, 26 lutego 1693 r.	536
2. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 25 maja 1693 r.	537
3. Informacja o sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmi- strza koronnego do Stanisława Antoniego Szczuki referendarza koronnego – Środa, 28 maja 1693 r.	542
4. Informacja o sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do Filipa Le Masson du Pont – Środa, 28 maja 1693 r.	542
5. Informacja o sejmiku w liście Franciszka Zygmunta Gałęckiego kuchmistrza koronnego do królowej Marii Kazimierzy – Września, 28 maja 1693 r.	543
6. Krótka informacja o sejmiku w wiadomościach z Warszawy – 2 czerwca 1693 r.	544
7. Uniwersał Jana Łąckiego kasztelana kaliskiego, wyznaczający termin popisu powiatu kaliskiego – Warszawa, 6 września 1693 r.	544
8. Popis pospolitego ruszenia powiatu kaliskiego – pod Kaliszem, 28 września 1693 r.	545
59. Sejmik deputacki w Środzie, 14 września 1693 r.	547
Sejmik prawdopodobnie zakończony wyborem deputatów.	
60. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 10 listopada 1693 r.	548
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznań- skiego i kaliskiego w Środzie, w dniu 10 listopada 1693 r. – Żółkiew, 1 października 1693 r.	548
2. List Jana III do urzędników na sejmiki – Żółkiew, 1 października 1693 r.	549
3. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – Żółkiew, 1 października 1693 r.	550
4. List Jana III do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	553
5. List księdza Pawła Choteckiego kanclerza chełmińskiego, kanonika i oficjała generalnego łuckiego do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – Litewni- ki, 20 października 1693 r.	553
6. List prymasa Michała Radziejowskiego do sejmiku województw poznańskie- go i kaliskiego – 1693 r.	558
7. List Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, do Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego, marszał- ka sejmiku – 1693 r.	559
8. List Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	559

9. List Stanisława Witwickiego biskupa poznańskiego do sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	562
10. List Konstantego Brzostowskiego biskupa wileńskiego do sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	562
11. List Stanisława Małachowskiego wojewody kaliskiego do sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	563
12. List Stanisława Małachowskiego wojewody kaliskiego do Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego – 1693 r.	564
13. List Jakuba Chalepińskiego starosty zwoleńskiego do sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego – 1693 r.	565
14. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 10 listopada 1693 r.	566
15. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie, 10 listopada 1693 r.	570
16. Mowa Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego przy obejmowaniu funkcji marszałka sejmiku przedsejmowego w Środzie – Środa, 10 listopada 1693 r.	578
17. Mowa Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego, marszałka sejmiku, przy witaniu posła królewskiego na sejmiku przedsejmowym – Środa, 10 listopada 1693 r.	578
18. Mowa Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego przy zagajeniu kolejnego dnia obrad sejmiku przedsejmowego w Środzie – Środa, 10 listopada 1693 r.	579
19. Mowa Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego przy przystępowaniu do czytania instrukcji posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Środzie – Środa, listopad 1693 r.	580
20. Mowa Władysława Ponińskiego starosty wschowskiego, marszałka sejmiku na zakończenie obrad – Środa, listopad 1693 r.	580
21. Informacja o sejmiku w liście Andrzeja Przyjemskiego do Prokopa Jana Granowskiego starosty żytomierskiego – Drobnin, 27 listopada 1693 r.	581
22. Uniwersał Jana III, informujący o przyczynach niedojścia sejmu – Żółkiew, 18 marca 1694 r.	582
61. Sejmik deputacki w Środzie, 13 września 1694 r.	584
Sejmik zakończony wyborem deputatów.	
1. Manifestacja Jakuba Błeszyńskiego kasztelana przemęckiego przeciwko nieobecnym na popisie pospolitego ruszenia ziemi wschowskiej – Wschowa, 27 września 1694 r.	584
2. Popis szlachty na okazowaniu ziemi wschowskiej – pod Wschową, 27 września 1694 r.	585
3. Popis szlachty na okazowaniu powiatu kaliskiego – pod Kaliszem, 27 września 1694 r.	585
4. Manifestacja grupy szlachty w grodzie gnieźnieńskim przeciwko wyborowi rotmistrza na popisie pospolitego ruszenia powiatu gnieźnieńskiego i przeciw nieobecnym – Gniezno, 1 października 1694 r.	586
62. Sejmik przedsejmowy w Środzie, 1 grudnia 1694 r.	588
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik przedsejmowy województw poznańskiego i kaliskiego do Środy, na dzień 1 grudnia 1694 r. – Warszawa, 26 października 1694 r.	588

2. List Jana III do prymasa Michała Radziejowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego na sejmiki – Warszawa, 26 października 1694 r.	589
3. List Jana III do senatorów na sejmiki – Warszawa, 26 października 1694 r. ...	590
4. List Jana III do urzędników na sejmiki – Warszawa, 26 października 1694 r. ..	590
5. List Jana III do posła do województw na sejmiki – Warszawa, 26 października 1694 r.	591
6. Kredens dla posła do województw na sejmiki – Warszawa, 26 października 1694 r.	591
7. Instrukcja Jana III na sejmiki przedsejmowe – Warszawa, 26 października 1694 r.	591
8. Laudum sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 1 grudnia 1694 r.	596
9. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 1 grudnia 1694 r.	607
10. Informacja o sejmiku w liście prymasa Michała Radziejowskiego do Rafała Leszczyńskiego wojewody łęczyckiego, starosty generalnego Wielkopolski – Radziejowice, 31 grudnia 1694 r.	624
63. Sejmik relacyjny w Środzie, 26 maja 1695 r.	625
1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik relacyjny województw poznańskiego i kaliskiego do Środy na dzień 26 maja 1695 r. – Warszawa, 28 kwietnia 1695 r.	625
2. Laudum sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 26 maja 1695 r.	626
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województw poznańskiego i kaliskiego – Środa, 26 maja 1695 r.	629
4. Informacja o sejmiku w liście Wojciecha Konstantego Brezy wojewody poznańskiego do Jana III – Poznań, 30 maja 1695 r.	630
5. Rejestr szlachty na popisie powiatu gnieźnieńskiego i manifestacja w sprawie niestawiennictwa kasztelana gnieźnieńskiego na popis pospolitego ruszenia pod Gnieznem – Gniezno, 26 września 1695 r.	631
64. Sejmik deputacki w Środzie, 12 września 1695 r.	632
Sejmik zerwany.	
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Władysława Przyjemskiego do d'Arnau-da sekretarza królowej Marii Kazimiery – Środa, 12 września 1695 r.	632
2. Informacja o sejmiku oraz wynikach elekcji na pisarstwo ziemskie poznańskie w liście Adama Żychlińskiego do Jana III – Poznań, 4 listopada 1695 r.	633
Aneksy	
1. List Macieja Radomickiego kasztelana kaliskiego do Feliksa Aleksandra Lipskiego kasztelana sieradzkiego z informacją o zerwaniu sejmiku deputackiego w Środzie w dniu 15 września 1698 r. – Żerków, 5 października 1698 r.	635
2. List Macieja Radomickiego kasztelana kaliskiego do Feliksa Aleksandra Lipskiego wojewody kaliskiego z informacją o zerwaniu sejmiku relacyjnego w Środzie w dniu 15 września 1699 r. i zamieszanu po nominacji Lipskiego na województwo kaliskie – Żerków, 31 września 1698 r.	636

3. List Macieja Radomickiego kasztelana kaliskiego do Feliksa Aleksandra Lipskiego wojewody kaliskiego z informacją o sytuacji przed sejmikami deputackim i powtórny relacyjnym w Środzie w dniach 13 i 15 września 1700 r. – Żerków, 4 sierpnia 1700 r.	636
4. Dziennik sejmiku przedsejmowego w Środzie, 18-29 kwietnia 1701 r.	637
5. List prymasa Stanisława Szembeka do marszałków konfederacji partykularnych i marszałków wojskowych – Skierniewice, 27 marca 1716 r.	642
6. Instrukcja prymasa Stanisława Szembeka dana posłowi do marszałków konfederacji partykularnych i marszałków wojskowych – Skierniewice, 27 marca 1716 r.	643
7. Informacja o zerwaniu sejmiku deputackiego w Środzie w dniu 10 września 1731 r. w wiadomościach z Warszawy, z 20 września 1731 r.	644
Ilustracje	645
Indeksy	659
Indeks osób.	661
Indeks geograficzny (poszerzony o hasła rzeczowe, zawierające desygnaty geograficzne). ...	679